

Inserati se sprejemajo in velja trislopa vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za polleta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljat velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Poziv

k pristopu v Slovensko društvo.

Vljudo podpisani, začasni odborniki vabijo na podlagi pravil, od vlade potrjenih, vse (§ 4) Slovence štajerske, naj pristopijo političnemu društvu Slovenskemu.

Druži nas sorodna, kri slovanska, navdaja bratska ljubezen, navdušuje iskrena želja, zagotoviti svojemu rodu in jeziku slovenskemu obstanek in veljavo na slovenskih tleh.

Gosti napadi številnih sovražnikov silijo nas v obrambo z združenimi močmi.

Pristopite toraj, bratje slovenski, od Solčavskih planin do hrvatske, ogerske in nemške meje, od Golice in Peče do Rogačke gore in Brežiške nižave. Zberimo se Slovenci od Mure do Save. Združimo se! Sezimo si v bratske roke narodnjaki vsakega okraja, siehernega stanu! Borimo se složno za pravice svojega naroda! Odbijajmo vzajemno sovražnike. Skrbimo združeni narodu za dušni in gmotni napredek! Držimo se gesla, po katerem preavitli naš cesar Franc Jožef I. slavno vladarijo močnej Avstriji: „z združenimi močmi“.

Društvenike naglasivše se sprejemajo odborniki in poverjeniki. (§ 9.) Vsak društvenik dobi sprejemnico z društvenimi pravili vred. Društvenina znaša 1 gl. in se plača pri sprejetju v društvo. Odborniki in poverjeniki pošljejo denar g. dr. Jarneju Glančniku, advokatu v Mariboru, ki je začasni denarničar.

Za poverjenike prošeni so gospodje: dr. Josip Serbec v Celju, dr. Al. Gregorič v Ptuj, dr. Geršak v Ormoži, Josip Kukovec v Ljutomeru, dr. Gorički v zgornji Radgoni, Franc Rojko pri sv. Lenartu v Slov. goricah, Anton

Potočnik v Mahrenbergu, dr. Jož. Šuc v Slov. Gradci, Jan. Vošnjak v Šoštanj, dr. A. Prus v Konjicah, Fr. Lmavšek v Slov. Bistrici, Vinko Geršak v Podčetrtku, dr. G. Srebre v Brežicah, Al. Podkostnik v Sevnici, Ant. Balon na Vranskem, E. Širca v Žavci, J. Lipold v Mozirji, J. Skaza v Šmarji in Lovro Potočnik v Gornjemgradu. Prvi občni zbor bode meseca avgusta.

V Mariboru dne 16. julija 1882.

Dr. Franc Radaj, Dr. Jarnej Glančnik,
predsednik. denarničar.

Dr. Lavoslav Gregorec,
tajnik.

Dr. Franc Dominkuš, Paul Simon, Dr. Josip Serbec, Dr. Alojzij Gregorič,
odborniki.

Shod kranjskega obrtnega društva.

Kranjsko obrtno društvo je imelo v nedeljo 22. t. m. v mestni dvorani shod, kterege se je razun družbenikov vdeležilo tudi nekaj neudov, kakor dr. Zarnik, stavbeni svetovalec Potočnik in drugi. Predsednik g. Horak pozdravi skupščino in ji naznani, da bode državni poslanec g. Klun poročal o delovanju obrtnijskega odseka v državnem zboru in o sklep h njegovih.

G. Klun na to poprime besedo ter v obširnem govoru, ki ga na koncu natisnjemo celega, poroča o zgodovini, o obravnava in določbah obrtnijske postave, kakor je bila sklenjena od večine obrtnijskega odseka. Govor bil je sprejet z živahno pohvalo.

Za g. Klunom nasvetuje predsednik, da naj obrtno društvo načelniku obrtnijskega

odseka pl. Zallingerju, poročevalcu grofu Belcrediju, pa državnima poslancema Löblichu in Klunu izreče zahvalo za njihovi trud pri posvetovanju obrtnijske postave. Društvo temu pritrdi soglasno in omenjenim gospodom se ta sklep naznani s sledečim telegramom:

„Danes zbrano kranjsko obrtno društvo v Ljubljani Vam izroča svoje posebno priznanje in svojo najboljšo zahvalo za Vaše prizadevanje gmotno in duševno pomagati celemu obrtnijskemu stanu v Avstriji.“

Za tem g. Klun najprej nemško in potem slovensko pojasnuje resolucijo, ki jo je društveni odbor vsestransko pretresal in jo društvu priporoča v sprejem. Z živo besedo opisuje žalostni stan obrtnikov, ki so prišli vsled obrtnijske svobode v take razmere, da si koma prisluzijo vsakdanji kruh, da si pa ne morejo za stare dni nič prihraniti, ampak morajo pomoči iskati pri milosrdnih ljudeh. Treba je temu v okom priti. Vlada in večina državnega zbora hočeta to storiti, zato ju je treba krepko podpirati. Od obrtnijskega odseka nasvetovana postava v mnogih rečeh vstreza željam in potrebam obrtnikov, v drugih rečeh pa naj se priporoči vladi in državnemu zboru, da se tosta pri sklepanju postav na nje ozirala. Obrtniki ne smejo obupati; ako bi mislili, da vse nič ne pomaga, potem bi bilo se ve da, vse zastoj. G. Klun c prebere posamezne točke nasvetovane resolucije in zbor jih soglasno sprejme z neko od g. Kluna nasvetovano premembo, da naj se prošnja zarad nemudnega posvetovanja obrtne postave ne pošilja vladi, ampak državnemu zboru. Ob enem

Spomini na veliko slovansko romanje v Rim l. 1881.

(Spisuje M. Mihaeljev)

(Dalje)

Pri Ceseni (8000 duš) je pošiljalo večerno solnce svoje zlato-rumene žarke odrastkom apeninskih gor, ki se tú bližajo jadranskemu morju. Tukaj nam kaže omenjeni popotnik na strmeh gorovju stoječo najstarejšo republiko v Evropi „San Marino“, ktere se ni upal še Napoleon I. napasti! (Kdo se smeja?) Ima pa ta republika 8000 duš, z dvema lastnima neodvisnima glavarjema na čelu „capitani regenti“ imenovani. Kuje pa lasten denar ter nima razun nekaj policajev in poljskih varhov nobenega vojaka. Pripoveduje se, da ima opravnik te republike v Rimu za svojo letno plačo le 300 lir, (130 gl.) in par cokelj ali lesenih šolnov, t. j. koma za polento. Republika je bila ustanovljena že v 13. stoletju, torej je res najstarejša v Evropi. Meri pa le 57 kilometrov ali 1 miljo kot samostalna država med Romagno in Markami. V glavnem enako imenovanem mestu (s 1.500 duš) „sto-

lujeta omenjena dva upravno oblast imajoča poglavarja“, ki se volita le na 6 mesecev. Kaj ne čudna ta prikazen? In prebivalci, ki se žive s kmetijstvom ne čutijo nobenega hrepenenja niti potrebe združiti se z Italijanskim kraljestvom, kakor tudi ne s Tesinskim kantonom v Švajci, ki šteje 145.000 Italijanov.

Pripelja se v Rimini je šlo večerno solnce že „za bažjo gnado“, kakor pravi naš verni ljud. Ker je bil ta dan sv. post k prazniku sv. apost. Petra in Paula, smo se še le tukaj z maslo kruha in kozarčkom črnega vina okrepčali. Pol litra vina s trstiko sněžoo opleteno steklenico je stalo 1/2 lire ali 50 centezimov. Od tod se vozimo vedno blizo morja, pa že v temni noči. Od postaje „Cattolica“ imenovane drži pot navzgor v blizo 3 ure oddaljeni kapucinski samostan „Montefioreto“ imenovan. Imenujem ta samostan zato, ker je živel ravno tačas v novicijatu nekega mojega prijatla sin iz Kranjskega, po imenu samostanskem Concetto. Mladeneč novinec je pred (do 1880) živel pri svojih stariših v Gorici. Bil je pred stavec (tiskar) nekega zdaj zatrtega lahonskega lista v Gorici. Ker je bil pa

dalje časa hudo bolan na očeh, je moral to rokodelstvo opustiti. Priporočil se je bratovščini naše Lj. G. presv. Srca, ter je kmali popolno ozdravil. Zdjaci čuti v sebi (18letni mladenč) poklic za samostansko življenje, ter naprosi nekega v gorškem samostanu bivajočega laškega kapucina, naj bi mu pomagal v kaki samostan, da bi svoje gimnazijalne študije nadaljeval, in ako je volja božja, v tem redu tudi mašnik postal. Prosil ni zastoj in zdaj živi ves zadovoljen, ter zdaj od tam prestavljen nadaljuje že „profes“ svoje študije ves zadovoljen in srečen v Korinaldi blizo Sinigaglia. Njegove pisma starišem pa bratom in sestrom njegovim poslana, so zares spodbudljive, pisane v lepi gladki slovenščini, in polne lepih nauk za mladost. Tú ni brati najmanjšega sledú o kaki nezadovoljnosti, marveč se šteje na tem svetu za popolnoma srečnega, ker ima tako lepo priliko, si s spokornim življenjem veči krono v nebesih zaslužiti. V njih hvali Boga, da ga je pred očesno boleznijo obiskal in mu z ozdravljenjem navdihnil veselje do samostanskega življenja, na katero bi ne bil sicer pred nikdar še mislil ne!

zbor naprosi g. Klana, da bi to prošnjo obrtnega društva državnemu zboru sporočil.

Dotična resolucija se glasi tako-le:

1. Obligatorične zadruge naj se v smislu 7. pogl. obrt. reda od leta 1859 obdržijo in reorganizirajo in sicer samo za samostalne obrtnike.

2. Kdor hoče pričeti obrtnijo mora na postavno določeni način dokazati, da se je istega redno izučil, in ko delavec več let praktično izkusil.

3. Urejenje reda in pogojev med obrtnimi učenci naj se popolnoma prepušča za drugim. Prepripi med delodajalcem in delavcem naj se poravnajo v razsodiščih, ktere enako volijo obe stranki.

4. Kdor izdeluje obrtna dela, naj bode postavno zavezan svoje izdelke pripoznati, in na tiste, če le mogoče, svoje ime in naslov dajati.

5. Košnarstvo (havziranje) naj se po mestah in trgih popolnoma odpravi, ter dopušča samo za oddaljene samotne kraje.

Potovne kupčije z obrtnimi izdelki, naj si bodo pod katerim koli imenom, naj se strogo prepovedó.

6. Deio po kaznilnicah, ktero krati zaslužek obrtnikom, naj se popolno odpravi.

7. Za razdelitev davka naj se napravijo paritetične komisije, v kterih bode erar, kakor davkoplachevalec, enakomerno zastopan. Potrebno pa je za povzdigo obrtnije, da se temu stanu bremena zljajšajo in primerno razložijo po načelu rastujočega dohodninskega davka onim, kteri imajo večji dohodke.

8. Priporoča se osnovanje bolnišnih, invalidnih, kakor tudi vdovskih in sirotišnih blagajnic z nadzorstvom in podporo države.

9. Volilna pravica naj se razširi na vse davkoplachevalce.

10. Slavna zbornica poslancev se prosi, da kedar se snide državni zbor, prej ko mogoče v pretres vzame novo obrtnijsko postavo in se ozira na dotične prošnje obrtnikov, ter pospešuje materialno in duševno blagostanje obrtnijskega stanu."

O poludne g. predsednik sklene zborovanje.

Govor gosp. Kluna se glasi:

Slavna gospoda!

Nobenega vabila nisem s toliko radostjo sprejel, kakor vabilo obrtnijskega društva Kranjskega, vdeležiti se današnjega shoda. Saj ste se zbrali, da se posvetujete o zadevah obrtnijskega stanu, ki je eden najštevilnejših in čigar blagostanje jako vpliva na blagostanje tudi drugih stanov.

To blagostanje pa je odvisno od dveh reči: 1. Od temeljite izurjenosti in pridnosti obrtnikov, 2. pa tudi od državnih postav, ki mu imajo za prosep njegovega dela in truda dajati potrebno podporo in varstvo.

Našim obrtnikom ne moremo očitati, da bi ne bili v svoji stroki dobro izurjeni, ali da bi pasli lenobo in roke križem držali. Prizadevali so si za strokovnjaško izurjenost, ter so delali od zore do mraka, od mraka do dne. Ako pa pri vsem tem vendar le niso mogli shajati in si prislužiti toliko, kolikor so za svoje in svoje družine vsakdanji živež potrebovali, niso bili tega tolikanj krivi sami, kolikor dosedanje pomanjkljive postave ki jim niso dajale one pomoči in onega varstva, ki sta za prosep obrtnijstva neobhodno potrebna.

Zato se je od vseh strani razlegal klic po spremembi sedanje obrtnijske postave. Ta klic je bil tako močen in pritožbe tako splošne, da je vlada l. 1874 in 1877 poskušala vstreči željam obrtnijskega stanu in je bila državnemu zboru izročila dotične predloge. Pa tedanja večina državnega zbora imela je preveč opraviti z raznimi postavami, s kterimi je hotla vtrditi svoje gospodstvo, ter ni imela časa misliti na druge reči ali pa se celo brigati za želje zaničevanega obrtnijskega stanu, ki po svoji večini ni dosti maral za blagore, s kterimi je hotel liberalizem osrečiti našo državo. Na drugej strani pa so bili judje in razni spekulantje, ki so bili najzvestjši privrženci liberalne sisteme, prav zadovoljni s sedanjo postavo, ki jim je dajala popolno svobodo in zato niso hoteli premenjati te postave in s tem škodovati svojim najzvestjšim prijateljem.

Stanje malih obrtnikov postajalo je med tem čedalje žalostneje in klic po rešitvi čedalje glasnejši, ter je prodrl tudi do najvišjega prestola. Ko se je toraj l. 1879 sošel sedanji državni zbor, so naš presvitli cesar v svojem

prestoimem govoru med drugimi važnimi naglogami, ki jih bode imel rešiti, omenili spremembe obrtnijske postave.

Vlada je tudi zares nedolgo potem zbornici predložila neki dodatek ali novelo k sedanji obrtnijski postavi in zbornica je sklenila za pretresanje tega načrta voliti poseben odsek. 24 udov, tako imenovani obrtnijski odsek. Ker se je reklo, da bode imel ta odsek obravnnavati tudi spremembe havzirskega patenta, izrazil sem v našem klubu željo, da bi me volili v ta odsek, da bi se zamogel potegniti za naše rojake laškega, ribniškega in kočevskega okraja, ki imajo gledé havziranja poseben privilegij. Odsek, v kterem ima konservativna desnica 15, liberalna levica pa 9 zastopnikov, je brez odlašanja prišel do posvetovanja o predloženi noveli, ki je obsegala določbe o obrtnijskih pomočnikih, fabriških delavcih, rokodelskih učencih, pa o obrtnijskih nadzornikih in pomožnih blagajnicah. To je bilo zares prav malo, in večina je obžalovala, da vlada ni predložila cele obrtnijske postave, pa tolažila se je s tem, da je vsaj začetek storjen, ki bode zlasti pomočnikom in fabriškim delavcem dobro dejal. in da bodo za temi oddelki prišli na vrsto gotovo tudi drugi deli obrtnijske postave. Po pregovoru: „boljši nekaj kakor nič“, lotila se je nemudoma odločenega ji dela.

Vse drugače je ravnala manjšina; ne vem ali večini ni hotla privočiti slave, da je pričela prestrojitev obrtnijske postave, ali se je zopet zbala za svoje prej omenjene ljubčke in prijatelje, istina je, da je na vso moč posvetovanje zavirala in vse kripilje napenjala, da bi bila obravnave zavlekla. Ker ni imela drugega vzroka, izgovarjala se je s tem, da ne gre posamezne dele obrtnijske postave pretresati, ampak naj se počaka, da bo vlada predložila popolno obrtnijsko postavo.

Pa to večine ni motilo; pogumno je pričela svoje delovanje in je marljivo nadaljevala. Po petdnevni splošnji obravnavi je sklenila preiti v nadrobno pretresanje posameznih paragrafov, kterih je rešila 33. Prišla so v razgovor silno važna vprašanja, kakor določitev, koliko časa naj se dela, o delu žensk in otrok po tovarnah ali fabrikah, o posvečevanju nedelj itd. Vsa ta vprašanja so tako važna in nujna, da bi bilo gotovo veliko koristilo, ako bi bila pred-

Od postaje „Cattolica“ je par postaj do mesta Pesaro, ki ima okoli 30 000 duš. Prek morja je bilo viditi vse polno svetilnic; na nebu je pa prižgal Stvarnik neštevilnih luči. Po temi se peljaje nam je bilo malo tesno pri srcu, zlasti pa tudi, ker bi si bili radi ogledali Sinigaglio (rojstno mesto blagega papeža r. Pija IX.), memo kterega teče neznatna rečica v morje.

Predalječ pa bi segal smoter opisa tega romanja, ako bi hotel tú opisovati vse življenje, preganjanje in trpljenje r. Pija IX., ki je bil v istini po svojih lastnostih, čednostih in stanovitnosti v preganjanju in trpljenju eden največjih papežev za sv. Petrom. Poleg tega, koliko je on pripomagal k razširjenju sv. vere, koliko novih škofij je ustanovil in zatrtih zopet povzdignil! Ko bi hotel vse to bolj natanjko opisati, trebalo bi pisati debelo knjigo. Koliko dobrot je on skazoval svojim podložnim, zlasti še svojemu rojstnemu mestu Sinigaglii! Pa nehvaležen svet, ki navadno dobroto z nehvaležnostjo plačuje, je enako, da še v viši meri, tudi blagemu Piju IX. povračeval. Kako se je to vršilo bode gotovo vsim znano. Ko se je sv. Oče Pij IX.

srečno iz Gašte 12. aprila l. 1850 med vriskanjem svojih podložnih vrnil, je bil do l. 1859 lep mir, akoravno so puntarji skrivaj rovali po papeževi državi. Še clo l. 1857, ko se je sv. Oče podal v severne pokrajine svoje države, ki je tedaj štela blizo 3,500.000 duš, je bilo njegovo potovanje enako zmagoslavju. Ali tla Italije so se čedalje bolj spodkopavale. Ker se niso mogli Italijani samo od ptujih vlad osvoboditi, je poklical po skrivni pogodbi rajki Viktor Emanuel Napoleona III. zoper Avstrijo na pomoč. Kako se je vse to godilo in kako je po tej (1859) vojski papež prišel ob Romagno in Marke, je tudi znano. Tiste mesta, ktere so ga pred leti preslavljalje, se zdaj javno (po plebeščitu) izrečejo za Viktorja Emanuela, in potem ko so bile papeževe krdela pod poveljstvom hrabrega generala La Morciera pri Castelfidardi 18. sept. 1860 od sardinske prisilne armade potlačena (11.000 proti 45.000 mož ni čudo!) je zgubil Pij IX. še ostale pokrajine in slednjič 1870 tudi večno mesto Rim. V takih in enakih britkih spominih se pripeljemo memo postaj Cassebruclate in Falconare ob 10¹/₂ uri zvečer srečno v Jakin! Iz Trata smo toraj potrebovali samo 16¹/₂ ur do Jakina.

V Ankoni ali kakor govoré Hrvatje v Jakinu; noč brez spanja in zakaaj? odtok v Laureto in nazaj 29. junija.

Tako pridrdramo srečno ob 10¹/₂ zvečer v Jakin, kakor zove tudi naš vrli zemljepisec g. prof. Jesenko mesto Ancouo. Mesto je staro že od rimskih časov, ter dobro utrjeno; po strmem griču nad mestom se vleče trdnjasko obzidje in forti. Šteje pa po statistiki l. 1871 mesto samo na sebi 28.000 duš; z okolico, ki se prišteva k mestni občini, pa 45.711 duš, po številjenju 1878 pa 46.733 duš. Pri številjenju prebivalstva laških mest je treba to dvoje v poštev vzeti: Središče ali mesto se števeli na sebi, kakor takšno; poleg tega se šteje še bližnja okolica, ki spada k mestni oblasti; potem, se ve da, nastane velika razlika, na ktero nekteri zemljepisci ne pazijo, pa je vendar potrebno, da se zve, odkod je včasih števelo duš kakega mesta v eni zemljepisni knjigi majbno, v drugi pa 2- ali 3krat več. Tako ima mesto Imole, v kterem je bil rajki Pij IX. nadškof od l. 1832—1840, kot samo mesto le 9355 duš, kakor občina z okolico pa 28.495 po štetvi l. 1878. In to razliko je treba imeti pri naštevanju prebivalcev laških mest sploh

ložena novela sprejeta in te vprašanja povoljno rešena.

Kar naznani tedanji kupčijski minister Korb, da bode vlada državnemu zboru predložila načrt čisto novega popolnega obrtniškega reda. To se je na jesen l. 1880 zares zgodilo. Dotični predlog imel je 9 vpeljavnih členov, in 10 poglavij s 186 paragrafi, pa 60 členov gledé osnove blagajnic. Lahko toraj je umeti, da je bila naloga obrtniškega odseka silno težavna, ker ni kar si bodi, toliko postavu pretresti in je ne pretresti površno, ampak temeljito. Toda štel si je v dolžnost spolniti tolikanj iskrene želje obrtniškega stanu in reči ne zopet zavleči, kakor je bila storila prejšnja večina državnega zbora l. 1874 in 1877.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 24. julija.

Avstrijske dežele.

Goriški deželni zbor bil je 22. t. m. z živio klici na cesarja sklenjen. Bukovinski deželni zbor pa je sklican na 1. dan meseca avgusta.

Iz Trsta se poroča, da pride cesarjevič Rudolf s svojo soprogo princesinjo Štefanijo v Trst še le 11. ali 12. septembra. V Miramaru se delajo za ta prihod že potrebne priprave. Razstavo bode odprl nadvojvoda Karl Ludvik, ki dojde v Trst 1. avgusta, ostane 3 dni tam, potem pa 3. avgusta odrine v Oglej k odtvori ondotnega starinskega muzeja, 4. avgusta pa se skož Gorico vrne nazaj na Dunaj.

Iz tirolskega dežel. zbora. O nasvetu dekana Glatz in tovarišev zastran šolskega nadzorstva, učiteljskega pomožnega zavoda in o prošnji učiteljev iz Južnih Tirol za zboljšanje gmotnega stanja poroča dr. Janez Rap in nasvetuje: Slavni deželni zbor naj sklene na podlagi §. 19. tir. dež. zbora:

1. Vlada se pozivlja, po ustavni poti na to delati: 1. da se prenaredi državna postava o ljudskih šolah ter vpeljejo verske šole ter se pripozná verska izreja za podlago postavodajstva o ljudski šoli; 2. postavodajstvo

države o ljudski šoli naj se omeji na splošna načela, cerkvi, deželam in starišem pristojnečta pravica pri izreji in poduku otrok pa naj se varuje; tedaj še le bode Tirolski mogoče ljudsko šolstvo postavno urediti.

II. Dokler tega ne bo, naj vlada po upravni poti vredí: 1. da se v učiteljskih pripravnicah verski duh goji; 2. da se pri nameščenji učiteljev primerno ozira na želje občin; 3. da se pri oddaji učiteljskih služeb ozira na verske zadruge v deželi; 4. da se ustavi plačevanje, katero se v nasprotji z občinskim redom občinam nalaga za šolske namene, ter da se otroci, ki skažejo zadostne vednosti, oprosté brez težav osemletne šolske dolžnosti; 5. da se šolski nadzorniki pri pregledovanji šol pred vsem ozirajo na glavne predmete ter tako imenovane rečne predmete (realije) skrčijo na najmanjo mero; 6. da se učiteljem zaukaže, poleg družih beril rabiti tudi biblično zgodovino, ter veronauk po željah in nakazih katehetov z otroci ponavljati; 7. da se katoliške šolske knjige, katere so bile še do zadnjih let v imeniku šolskih knjig zaznamovane „po vladi odobrene“, zopet natisnejo, nove pripravne, v katoliškem duhu spisane šolske knjige preskrbé ter vpeljejo na mesto brezverskih knjig; 8. da se šolske knjižice v porazumljenji s krajnim duhovnikom vodijo in rabijo; 9. da se verske vaje in veronauk ne omeji na najmanjo mero, temveč pri njegovem vrednenji škofu dá odločilna beseda; 10. da se izrekoma v viših razredih in v nedeljski šoli prizadeva spole ločiti.

III. Določuje pomnoženje podpornega zaklada za deželne učitelje.

Poročevalec manjšine dr. Wildauer nasvetuje: deželni zbor naj sklene: I. C. k. vlada naj se naprosi, da predloži v prvi seji deželno postavu, ki se tiče: 1.) naprave, vzdržanja in obiskovanja javnih ljudskih šol. 2.) Pravnih razmer učiteljstva na javnih ljudskih šolah. II. Pripomoči (subvencije) iz učiteljskega pomožnega zavoda naj daje učiteljem, učiteljskim vdovam, in sirotam deželni odbor v porazumljenji s provisorno deželno šolsko oblastjo.

V deželnem zboru **Tirolskem** so napravili konservativci in liberalci nekaj kom

promis. Konservativci so privolili domovinsko pravico, t. j. volitveno pravico v arenjski odbor tudi nedomačinom, ako v soseski davek plačujejo, in liberalci so raztegnili volitveno pravico za deželni zbor tudi na petakarje. Kdo je tukaj na boljem, nas bode učila prihodnjost, a videti je iz tega, da liberalci zastoj ničesa ne privolijo, in si puste vse dobro plačati.

Vnanje države.

Nemški cesar je tudi letos prišel 18. t. m. v Gaštinske toplice, kjer ga je pozdravil c. k. namestnik grof Thun, deželni glavlar Chorinsky in drugi dostojanstveniki. —

Aleksandrija. Položaj se zjasnuje. Mislili so, da Bismark ščuje Turka, a najnovejši vesti tega ne potrjujejo, marveč Bismark le gleda na to, da bi Anglija in Francija predaleč ne segli, in bi se ravnali po željah druge Evrope. Vse dosedanje ravnanje Nemčije je delalo na to, da bi Francoz in Anglež predaleč ne šla, morda je še Bismarku ljubo, da ima Anglež opraviti v Egiptu, kakor je Francoza priklopil na Tunis, tako se bode vsedel sedaj Anglež v Egipt. — Vse kaže, da so se Angleži prehiteli s svojim streljanjem. — Videti je, da tu in tam niso pričakovali izida tacega, kakoršen je sedaj. — Arabi-paša ni pričakoval tako hitro bombardiranja, evropski poslanci se niso nadejali upora sultanovega zoper konferenco, Seymour se ni nadejal, da bodo Egipčani sami Aleksandrijo zažgali; zato je pustil v mest streljati, a vojakov ni izkrcal prej, da je uže mesto gorelo; tako samo „neporazumljenje“ (Missverständniss), in pri teh nepričakovanih slučajih je bilo poklanih na stotine Evropejcev, tretjino mesta Aleksandrije je požar končal in še nihče ne vidi konca tem zmešnjavam. Angleži se pa med tem na vojsko pripravljajo, vsaj jim tudi drugega ne kaže, sedaj ko so uže toliko gorje nad Egipt navalili, naj gledajo, kako da zopet mir napravijo.

Izvirni dopisi.

Iz Št. Vida pri Ljubljani se nam piše 21. t. m. o nesreči, ki se je tam pripetila, še to-le:

pred očmi. Kolodvor v Jakinu je velikanski; tudi restavracija je zlo prostorna. To mesto se v novejši zgodovini pogostoma imenuje. Napoleon I je že l. 1797 vzel papežu Romagno in Marke s trdnjavo Jakinsko in sicer brez boja; pa v Tolentinskem miru vrne zopet vse to papežu, pa le začasno; kajti že 1798 zatre papeževo državo, njegov general Berthier si osvoji in oropa Rim ter napravi iz tega rimsko republiko. Papeža Pija VI pa pelje v francosko jetništvo, kjer mili pa neupogibljivi starček kmali umre 29. avgusta l. 1799. Dalje se Jakin imenuje mnogokrat v puntarskem vrenju 1830—32, ko so puntarji pod Ludovikom Napoleonom (poznejšim cesarjem), ki se je bil tedaj postavil karbonarom na čelo v papeževi državi, pregnali papeževe vojake iz trdnjave. Pa kmali pošlje tedanji kralj francoski Ludovik Filip dne 22. februarja l. 1832 svoje krdele pod generalom Kubierom pred Jakin, kateri posedajo mesto v noči omenjenega dne, ter vstanejo tam vkljub papeževemu protestu, (Gregor XVI od 1831—1846) do 1838. Francoske krdele niso namerovale puntarjev podpirati, marveč so se obnašale kakor podpora papeževe oblasti. Ravno tako se je bil spuntal Jakin proti papeževi oblasti l. 1848, pa stari oče Radezky odpošlje v maju l. 1849 krdele

vojakov v Romagno, ter jo osvoji za papeža in posede tudi Jakin po oblegi treh tednov. Vsi ti puntarski napori in vspehi so bili le začasni; pa vkljub zatrtju punta je ogenj zarot skrivaj naprej tlel, ter je čedalje bolj razjedal okoli sebe, dokler ni spolnil Napoleon III. Italijanom l. 1859 svoje obljube v znani vojski z Avstrijo. Po sklenjenem miru v Cürihu se je morala poslednja odpovedati slehernem vtičkanju v laške zadeve, ki je bilo že tako drago in nadležno delo. Zdaj so imeli puntarji, porazumljeni že dolgo s sardinsko vlado, ktera jim je obljubila djansko podporo, v vsem prostoro. Ker pa niso mogli sami premagati papeževih krdel, ki so bile večidel sestavljena le iz prostovoljcev vnanjih dežel, in kar tako preč spoditi, jim pošlje ranjki kralj Viktor Emanuel svoje vojake pod generalom Čialdinom na pomoč, ki so s presilno močjo po krvavem boju pri Castelfidardu in Macerati papeževe premagali. Kako malopridni so prebivalci Jakina, mi je pripovedoval neki papežev prostovoljec iz Tominskega. Ko so se papežev vojaki po bitvi pri Castelfidardu, ki je kakih 6 ur od Jakina in 2 uri od Loreta, umikali zopet v jakinsko trdnjavo, so meščanje iz zakotja na nje streljali in omenjeni Tominec je bil zadet pri tej priliki v stegno desne noge,

tako da se mora zdaj le z beračenjem živeti. Da niso dosti prida ljudje ti Jakinci, smo tudi mi romarji skusili, kakor hočem na kratko povedati. Ko smo se peljali na 2 vozev v mesto v bližnjo gostilnico in si damo nekaj kruha in vina prinesti, nas začne gospodnr gostilnice brž popraševati, kam smo namenjeni; ali mi smo se vsim odgovorom nake sumljive vprašanja umikali. Nagovarjal nas je, da naj si ogledamo celo Italijo, zlasti pa še Sicilijo, Napoli, potem tedanjo razstavo v Milanu in to vse najbrž zato, da bi zvedel, jeli imamo seboj dovolj cvenka. Ko je pa od nas zvedel, da ne menimo tačas dalje, kakor do sv. hišice v Loreto, je zopet nastavljal razne vprašanja, ki so merile na tedanjo laško politiko, in vojno l. 1860 s papežem! Pa mi smo zopet k vsemu le molčali in se delali, da ne umemo, kajti molčanje, sem si mislil jaz, je tu — zares zlato! Na vse tako obnašanje in farizejska vprašanja, bodisi že tako ali tako odgovarjati, je težko, da se torej ne pregreši človek proti resnici, je boljše molčanje, kakor govorjenje; zlasti ni bilo varno govoriti o politiki, ker so vsi jakinski prebivalci hudi papeževi nasprotniki, akoravno je bilo pod papeževo vlado manj uboštva in več zaslužka, kakor pod sedanjo puntarsko. (Dalje prih.)

Bral sem v Vašem cenjenem listu štev. 80 od nesrečnega Matija Koširja iz Retij fare Loškopotoške, kateri je padel 17. t. m. z zvornika v Šent-Vidu pri Ljubljani. On ni šel solčne ure popravljat, ampak sukavno železo sekundnega kazača, katero je 3 metre pod zvornikovimi linami. Njemu ni bilo samo rečeno, vozle na verv narediti, ampak z vozli tudi zanjke, po katerih bi doli in gori lahka prišel. Ker je pa za me važna reč, me je pripeljalo, da se do Vas obrnem s prošnjo, da mi to popravite v Vašem cenjenem listu. Morda bi krivdo na me zavračali, ako ne bi imel zadosti prič, da sem ranjkega prej dobro in postavno podučil in mu natanjko pokazal kako naj ravna. Imel bi tudi težko vest, ako bi ga bil jaz v to silil, ali on se je sam v to podal. Da to spoznate Vam tu natančno opišem:

Pri naši cerkvi imam sporočeno od cerkvenega predstojništva že več let, da vse male v naš strok spadajoče dela, ne da bi mi kdo to še posebej naročal, popravim, kar vidim poškodovanega. Sapa je bila pri uri sekundni kazač odlomila, toraj ukažem našemu ključavničarskemu pomočniku Mat. Koširju, naj gre v zvonik znotraj sukavno železo sekundnega kazača od ure odviti, da potem nov kazač naredimo. Ranjki gre; pride kmalo doli ter mi sporoči, da ne mora od znotraj železa sneti; na to mu rečem: Se bode pa od zunaj snelo. On gre na to sam odsebe, ne da bi mu bil kdo rekel po vrv; ali jaz ga opomnim: „Matija, ako se ne upaš, naj grem jaz (ker jaz sem bolj vajen nevarnih del), ali on se ne zmeni za moj opominj. Ko vidim, da on le gre, skočim za njim, mu vzamem vrv iz rok, ga podučim in mu natanjko pokažem, kako naj z 2 konci vrvi zanjke napravi v podobi lestvice, da bode mogel gori in doli iti, ne da bi roke trpele; na koncu vrvi naj pa zanjko naredi in si jo na stegno natakne, da bi bil varen na zanjki obvisel, ako bi se mu utegnulo ponesrečiti (kar se mu je res, žali Bog)! Ko ga podučujem, je že nerad čakal in rekel „saj vem, že vem, potem je šel. Jaz grem v delavnico nazaj, čez nekoliko časa pridem ven in ga že vidim pod oknom na vrvi stati, potem grem zopet nazaj v delavnico. On opravi svojo delo pri kazaču ter pieza nazaj proti oknu; ko do okna pripleza, so ga moči v roki že zapuščale; ker ni naredil toliko ukazanih mu zadrž ali zanjki, da bi mogel v nje stopati ter si vrvi ni bil nič na stegno nataknil, se je vtudil; prišel je pa vendar do ograje v oknu, ko do gori pripleza, zapustile se ga moči. Ko slišim hud padec, pogledam ven in groza — vidim ga doli pasti. Padel je na streho okrajka in potem na tla, kjer je v nezavednosti obležal. Dali so ga v sveto poslednje olje in v 25 minutah je umrl. Ko bi bil ranjki po mojem poduku vrv napravil, bil bi varen, ali on me ni poslušal, naredil je po svojem in si skoz svojo predrznost smrt sam nakopal.

Anton Belec,
podmojster in vodja.

Iz Smlednika, 22. julija. — Žalostno novico vam danes poročam. Ravno se je zagrnila zemlja nad gomilo, ki pokriva telesne ostanke mladega življenja, nadpolnega mladeniča Franca Hujana. Bil je ranji dijak sedmega razreda ljubljanske gimnazije. Mnogo se je trudil in prizadeval, da bi srečno šole dovršil; z izredno svojo prihodnostjo dospel je v sedmi razred. Tú je še z mnogim trudom ostal do binkošti; tedaj pa je onemogel in povrnil se je na svoj dom v Zgornje Pirniče. Bolehal je, po vrtu in hiši posedal in upal

zdravja, dokler mu ni grozna smrt prav naglo (20/7) prestrigla niti življenja.

Ranjki bil je pohleven, tih mladenič; kdor ga je poznal, ga je ljubil. Menil je po dokončanih študijah gimnazijskih posvetiti se duhovskemu stanu, o čemur je zadnje dni pogosto govoril. Dijaki so ga na zadnjem potu blagovoljno spremljevali in mu zapeli milo nagrobnico „Blagor mu“. — Počivaj mirno; naj ti sveti luč večna nad zvezdami!

Iz Dobrne, 21. julija. (Nova cerkev. Podporno društvo. Sirotišče. Škoda.) Nad morjem 1028 metrov visoko vzdiguje se Kozjak, hrib, ki se zamore ponašati, da na njem stoluje farna cerkev. Po sv. Joštu posvečeno in v našo občino spadajoče poslopje bode moralo novemu prostor odstopiti. Okoli istega so namreč pred nekaterimi tedni začeli stavljati zidovje, ki bo zamoglo vzprijemati večje število ljudstva. Bog daj podvzetju svojo pomoč. — Društvo v podporo vzbolelim duhovnikom, katero je tekom prvih petero let svojega obstanka imelo delovalno središče v Meranu, se je letos vsled sklepa občnega zbora preselilo v Gorico. V imenovanem tirolskem mestu bo zanaprej le podružnica. Ustanovitelj društva in duša istemu — Čehoslovan msgr. Filip, ki sedaj pri nas biva — je pred svojim odhodom iz Gorice sklical k sebi nove, v občnem zboru izvoljene odbornike ter jim izročil društveno premoženje, obsegajoče 82.000 gl. v državnih papirjih in 1940 gl. v gotovini. Ob enem se je izvršila volitev novih funkcionarjev, kakor je družtvnikom že itak znano. To so sledeči gospodje: dr. E. Valussi, predsednik; grof Strassoldo, namestnik; A. Sesič, tajnik; municipalni svetovalec Cristofolletti je blagajnik. Grof Coronini, bivši c. kr. namestnik v Tirolih, je navetoval, naj bi odstopajoči predsednik msgr. Filip imenovan bil častnim predsednikom, bivši podpredsednik grof Fries pa častnim podpredsednikom Sprejeto. Čez nekoliko dni sta oba počastenca potem dobila dotične diplome. Za sledečo zimo je določeno 24 prostorov, in sicer v Gorici za 10, a v Meranu za 14 duhovnikov. Društvo ima 196 udov ustanovnikov in 1316 letnikov. — Lani na dan poroke cesarjeviča Rudolfa smo s 150 gl. storili podlago blagajnice za nabiranje denarja, s katerim bi se enkrat naj postavilo pri današnjih okoliščinah že prepotrebno posebno poslopje za obnemogle občinske vbožce. Zgornji znesek se ne množi preneglo, kar bi se sicer lahko godilo le takrat, ko bi imel veliko darovalcev, kakoršnja je neka gospa, ki je nedavno pred odhodom iz tukajšnjih toplic županu 100 gl. izročila v označeni namen. — Škoda, ki so jo nalivi zadnjega dne junija posameznim posestnikom v naši občini na poljskih pridelkih pouzročili, je 18. in sledeči dan t. m. bila uradno cenjena do 2695 gl.

Domače novice.

V Ljubljani, 25. julija.

(Razstavo cerkvene obleke) napravi družba presv. Rešnjega Telesa letos v nunskem samostanu 28., 29. in 30. julija.

(Novo mašo) pel je v nedeljo 23. t. m. zjutraj ob 6. uri v tukajšnji nunski cerkvi č. g. H. Kapus, novoposvečeni duhovnik lavantivske škofije.

Razne reči.

— Svitli cesar so za prvo potrebo dovolili za okraja Trautenu in Hoheneibe

5000 gl. podpore; od teh pride 3000 gl. za Trautenu in 2000 za Hoheneibe.

— Duhovske premembe v lavantivski škofiji: Č. g. Anton Kocuvan postal je župnik v Vuhredu. Č. g. Fr. Zmazek pride za farnega oskrbnika k sv. Urbanu pri Ptuj, č. g. J. Osterc v Stari trg za I. kaplana, č. g. Fr. Irgl za kaplana v Št. Jurij na južni železnici, k. g. H. Kapus novomašnik, kot II. kaplan k sv. Petru pri Mariboru.

— O mariborski gimnaziji poroča „Südsteierische Post“, da še ni objavila letnega poročila; skoraj polovica dijakov je dobilo dvojko ali trojko. Kam bomo prišli s šolami, ako pojde tako naprej?

— Linzer Quartalschrift izšel je te dni III. snopič, ki obsega: (Dalje.) 7) Die letzte Oelung bei Getänden und solchen, die sich chirurgischen Operationen unterziehen. Von Pfarvikar P. Severin Fabiani. 8) Legitimation im Ehebruch erzeugter Kinder. B. Prof. Jos. Gundlhuber. 9) Ist die Angabe der copula habita bei Ehedispensen nothwendig? Von Prof. Dr. Hiptmair. 10) Ehehinderniss der geistlichen Verwandtschaft. Von Prof. Dr. Hiptmair. 11) Eine Mischehe, welche nur vor dem protestantischen Pastor geschlossen wurde. Von Prof. Dr. Valentin Nemeč in Klagenfurt. 12) Nadelarbeit, Stickerei bei Paramenten. Von P. Virgil Gangl, Kapuciner-Ordenspriester. 13) Neueste Entscheidung über die persönliche Applicatio pro populo. Von Prof. A. Schmuckenschläger. 14) Familien-Namen unehlicher Kinder. Von Pfarrprov. Ferd. Stöckl in Linz. 15) Ein juridisch-moralischer Fall über Wasserrecht. Von Prof. Dr. O. Schmid. 16) Herandrängen an eine kirchliche Procession mit beharrlich bedecktem Haupte ist strafbar. Von Secretär Dr. Fasching. (Konec prih.)

— Z morjem v južni Algeriji ne bo nič, Troški so preveliki napram koristi, ki bi nastala iz tacega podjetja. Ko bi bila železnica, ki bi obetale mnogo dobička, bi šlo, ali za zemljo in za zboljšanje obnebjja denarni velikaši ne trosijo denarja, to ne nese dividendov.

Javne dražbe.

26. julija. 3. eks. drž. posest. Marijane Doliašek iz Zgornjih Blat. Ljubljana.

28. julija. 1. eks. drž. pos. Janeza Kobi iz Kamnika, 2205 gl. Vrhnika. 3. eks. drž. posest. Jurija Črnic iz Krašine. Metlika. 3. eks. dražba Ane Blut iz Beretenje vasi, 3606 gl. Metlika. 1. eks. drž. pos. Frančiške Čamernik, 3370 gl. Vrhnika. 1. eks. dražba pos. Jožefa Mulej, 459 gl. Radovljica.

29. julija. 1. eks. drž. Antona in Apolonijo Lovšiu iz Zlateneka, 1370 gl. Ribnica.

Umrli so:

20. julija Mihael Potokar, 3 l. za jetiko. Jurij Graus, 61 let za slabostjo. 21. julija Avgust Maršalek, dijak 25 let za jetiko.

V bolnišnici:

19. julija Marija Ceglar, 61 l. za angina. Marija Gerše, 37 let. Marija Jazbec, 2 mesca za slabostjo.

Zahvala.

Za mnoge dokaze blagega sočutja in za obilno vdeležbo pri pogrebu nepozabljivega nam

Avgusta Maršaleka

izrekamo vsem časticem in deležnikom, posebno darovateljem krasnih vencev najprisrčnišo zahvalo.

V Ljubljani 24. julija 1882.

Žalujoči sorodniki.